

פרטי כל מס. 1/ג
משיבת ועדת הכלכלה
סיום כ' אדר א' תשי"א - 26.2.51
בשעה 10.30

חברי ועדה הנכונים:

היו"ר . ס. בדר
א. בהיר
ש. גורן
ח. לנדאו
א. סזור
א. ריקנטי
ש. לביא
י. ספיר
צ. יהודה
ה. ברבר
ה. פורדר
ג. הרפז

מ. ז. מ. ני. ח.:

שר המסחר והתעשייה, י. גרי
שר האוצר א. קפלן,
ד. הורביץ - המנהל הכללי של משרד האוצר
פרופ. שקי - מטעם משרד המספטים
מר הריס - מטעם משרד המסחר והתעשייה.

היו"ר ס. בדר:

פותח את הישיבה.

מהישיבה הקודמת נשארו כמה חברי שרצו להציג שאלות. שר המסחר והתעשייה בקש שתחילה נגמור עם השאלות המכוונות לשר הודביץ ואחר כך הוא ירצה.

א. סזור:

רציתי לבגוע בענין הירוע לכולנו - ענין הכסף. הלירה המנדטורית שהיתה מכוסה בסטרלינג הוחלפה בלירה הישראלית, והמצב החסור הכריח את האוצר, בגלל היכוא, תקציב הפתוח, תקציב הבטחון, לשים את ידו על כל הסטרלינגים, והיום למעשה כל מחזור הכספים מכוסה רק על ידי סטרי אוצר וסטרי סרקעלין. אינני רוצה להתווכח עכשו על ענין זה. אני יודע כי ישנן שמועות רבות אם בכלל וכמה זמן יהיה כסוי בכסף, דביזים, או בזהב. אולם את המגמה האינפלציונית מוכרחים לרסן, או מוכרחים לעשות משהו בכדי להחזיר את האסון בכספנו. שאלתי היא: האם חושב האוצר, במקרה שנצליח לגייס

א. מזור:

500 מיליון דולר ע"י אגרות החוב באסריקה, להפיק חלק - 100-60 מיליון דולר לכסוי המטבע שלנו, ואם בדעת הממשלה לעשות זאת - האם לא כדאי שכבר היום תוציא גלוי-דעת על רצונה זה, כי בטוחני שהצהרה כזו היתה כבר עכשו מספיעה לטובה על הפסיכונה המוניטית?

בגדתי כבר בעצין זה בכנסת, שהיום אנו מסתמסים בכסף שלנו, לא שהאוצר אומר כך, אלא אוטריים אני, החוק - אומר כך, בלוטר: החוק אומר שהדולר הוא 37 גרוש. יוצא מזה פרדוקס פזה שנגיד, אם בא בן-אדם הוגן ורוצה לבזר פה והביא אמו 1 אלפים שולר, הוא מחליפם ומקבל תמורתם 3,700 ל"י, והדבר הראשון אשר ברצונו לעשות הוא - לקנות דירה, והנה בעל-בית עושה לו חשבון שלפי יבוא ללא תשלום הדולר הוא 1.400 ל"י, בו בזמן שהוא מקבל עבור כל דולר 37 גרוש. לפני שבוע, בטעה שטר האוצר הביא בפנינו את הצעת החוק שבי דולר חשבת: האם לא כדאי כבר היום לתת לכל אדם שיבוא ארצה מטענות לקבל את שבי דולר.

לפי החוק זה כך.

א. בהיר:

העולה

לפי החוק אין מחוייב להחליף את הכסף משכני הראשונות אלא יכול להחזיקו בבנק ישראלי.

ד. הורביץ:

אדם כזה אינו בא לשם טיול, הוא רוצה לעשות משהו בכסף זה.

א. מזור:

גם זאת הוא יכול לעשות לפי החוק.

ד. הורביץ:

א. מזור:

אתמול שמעתי את דברי סד הורביץ בענין התפוקה, כי הכרחי לעשות הכל בכדי להגדיל את התפוקה. קשה מאד לעשות זאת, ואני אומר זאת באופן פזטי. מס-הכנסה אינו מאפשר לפועלים לעבוד, ולא רק לפועל, אלא גם ליצרן אשר שניהם עושים חשבון של אי-כדאות. אני מכיר פועלים רבים אשר ביום חמשי וששי אינם באים לעבודה, וכאשר שואלים אותם מדוע אינם באים, הם עונים כי אינם רוצים לעבוד בשביל קפלן, ואז או שהם הולכים לעבוד במקום שאין רושמים, או שאינם עובדים בכלל. גם בעל בית-החרשת עושה חשבון כזה - אם אני ארויח יותר, 80% יקח האוצר, ו-20% יסארו בשבילי. סמענו, כי רוצים עכשו לקראת הסנה החדשה המתחילה בראשון לאפריל לשנות את דירוג מס-ההכנסה. אם רוצים לשנות, צריכים לשנות הרבה, כי 10-20 אחוז לא יספיקו. מצד שני, אני יודע שיש לנו תקציב ומוכרח להיות מס-הכנסה. אנלי לא יהיה זה כל כך פופולרי אם אציע מסקום מס-הכנסה - מס קניה, מס-מחסור הקיים בארצות אחרות. ברור לי כי חדים רבים יגידו, כי זהו מס בעקיפין, אבל לפי דעתי, אין זה משנה. איננו יכולים לקחת דוגמאות מארצות חוץ-לארץ, כי אנו מדינה צעירה ועלינו לארגן הכל מחדש. כל אחד מאתנו מוכן להביא דבר חדש אשר יעזור למדינה. לכן, לדעתי, אם ישנה מחשבה באוצר להפחית את מס ההכנסה ב-10-20 אחוז, אני אומר כי אחוז זה אינו מספיק.

שמענו מפי סד הורביץ מלים מספר ביחס למנגנון הפקידות. ברצוני לבקש את שר המסחר והתעשייה שלא יכעס עלי באם אספר דבר-מה שקרה לי. ברצוני לספר דבר זה בכדי שכל חברי הוועדה ידעו אותו. קיים בית-חרושת שמייצר סחורה 100% ליצוא, ובכל חודש מכניס לאוצר 30,000 דולר. היום, כידוע, קשה לחפש סחורה, ובעל בית-חרושת זה התקשר עם יצרן בחוץ-לארץ, אבל הציעו לו סחורה שאינה במצב טוב למדי, והיות ואינו מבין בזה, היה מוכרח לקחת אתו מומחה כדי שיביע דעתו על הסחורה. כאשר פנה לאוצר אסרו לו כי אינם יכולים לתת אפטרות לנסוע

אלא רק לאחד. הוא טען, כי הוא מוכרח לקחת את המוסחה אך ורק ל-4-3 ימים בכדי לבדוק את הסחורה. לכל הדבר הזה היה צריך 50 לירות ולא יותר. העניין לא זז. פניתי לטר המסחר והתעשייה וסיפרתי לו על המקרה הזה. טר המסחר אמר כי הוא יתן פקודה לסדר את העניין ביום שלשי. טלגרפתי לפירמה בתל-אביב, שהנה העניין סודר, הטר יתן פקודה ביום הרביעי באתי למשרד ואמר לי 'העניין בטיפול'; באתי לתל-אביב ביום החמישי, ואמרתי כי אני רוצה לברר את העניין בתוך חבר-כנסת. הגברת המטפלת בדבר אמרה לי "אבו מטפלים", שאלתי אותה מה פירוט: "אבו מטפלים, האם אין זה מספיק שהטר נת הוראה?" אמרה לי המזכירה "כן, אבו מטפלים". שאלתי אותה: "למי עוד עלי לפנות, האם עלי לפנות לראש המטפלה, לנשיא המדינה?" דיברתי עם המנהל מר יפת ואמרתי לו כי אי-אפשר לעבוד באופן כזה. הוא אמר לי: "היום אסדר את העניין". ביום הששי אני מטפן, אומר לי "ביום ששי עובדים רק עד 1". אתמול טלפנתי למשרד העליה ושאלתי האם סודר העניין, אך העניין לא סודר. היום יצאתי לירושלים ואינני יודע איך יסתיים העניין. אני בטוח שלא יצא שום דבר. אני מבקש את סליחתו של הטר על סטיפרתי את העניין, אבל אני שואל: ליצור אבו עובדים? רבותי, יצורה כזו לא נוכל להגיע לאף מקום. דבר פשוט כזה אי-אפשר לסדר? לטובת העניין, אני חושב שמוכרחים לסנות את הדבר הזה.

ס. גורן:

ברצוני לשאול שתי שאלות: שאלה אחת ביחס ליבוא ללא תשלום. לא הייתי מחסידי הסיסה הזו. אני יודע כי קפת המדינה תצא 3 מיליון דולר במסך 3 חדשים כתוצאה מסיסה זו. אינני יודע אם הדב ימסך בצורה כזאת, אבל נניח, שיה ימסך כך, ובסוף הטנה יכנסו לקפד-המדינה 12 מיליון דולר. אני יודע כי סכום זה הוא דבר חשוב מאד, אבל לגבי שלט מאות מיליון דולר מינימום שאנו זקוקים להם לצרכים המינימליים שלנו, וכל זה בטבע זר, סכום זה לא יפתור את הבעיה. אני שואל: האם הנוזק הנגרם על-ידי הורדת טער המטבע שלנו - ופה יש נזקפסיכולוגי ברחבי הצבור - שבמסך שלטה וחצי חדשים באותה בורסה שחורה שמכרו דולרים ב-70 גרוש, עלה מחיר הדולר לליויה וארבעים, ואינני יודע אם מחיר זה יעמוד ולא יעלה יותר. אני בעד ביטול הסיסה, כי אי חושב שהנוזק אשר היא גורמת גדול מהתועלת שהיא מב-אה. סיסה זו גרמה להפקרות עצומה. אני יודע כי כל הסחורות בארץ נערכות עתה לפי מחיר הדולר ביבוא ללא תשלום.

שאלה שניה: מר הורביץ סיפר לנו שבפעם, היבוא של גרעון מסחרי גם קודם, אב יודע את זאת, אבל אני חושב שהצבור אינו יודע מה היתה היתרה שנו בהתחלת שנת 1946 ומה אכלנו עד בוא העליה הגדולה, כלומר: מה אכלו משנת 1946 עד 14.5.1948 ממה שצברנו בשנות המלחמה על-ידי הצבאת הלוהטים שהיו כאן בארץ. כראי היה שהמטפלה תפרסם את היסטוריה הלוה. אני יודע כי סכומים אלה מבינים לעשרות מיליונים לירות.

ס. לביא:

ברוני לבקש את סליחת החברים על כך שדן מחטבתי היא אחרת לגמתי, היא אינה פיננסית, וכיון שאינני מאמין שפוליטיקה פיננסית תשנה את מצבו. מצבו ילונה רק על-ידי הגדלת הייצור, אשר יכסה את צרכינו, אבל כל פוליטיקה כספית לא תשנה במאומה אפילו אם ניקח את 100 מיליון הדולר, כפי שמציע חבר-הכנסת מיר, לזיסוי המטבע שלנו. אני אחטוב זאת לחטא גדול, באם יקחו מאה מיליון דולר לסם כיסוי המטבע שלנו. דבר זה לו יסמור על ערך המטבע שלנו.

שאלה שניה: מה יש לעשות בכדי להקטין את הוצאתינו, כי אם מקטינים את ההוצאות ומגדילים את הייצור מתקרבים למצב שו המטבע שלנו יהיה חזוטה. שום דבר לא יכול לכסות את המטבע שלנו יתר מאשר ייצור עצמי.

אני חושב, כי אבו יכולים להקטין את ההוצא. שלנו ב-30 מיליון לירות - דבר שיספיע מאד על ייצוב המטבע שלנו י כמה יותר מאסי שמירה על הכסף. רק לסלם אבו מוציאים מאי

מא/אט

ועדת הכלכלה
26.2.51

מיליון לירות לשנה, בו בזמן שאנו יכולים לבנות את בתינו מאבן, כפי שעושים זאת בכל העולם.

איננו מוציאים על מלט שני מיליון לירות בשנה.

ד. הורוביץ:

לא נקנה מלט במכום כזה.

ש. המסחר והתעשייה, ס. גרי:

מביאים מלט כיבוא ללא תשלום.

ש. לביא:

מעט מאד.

ד. הורוביץ:

ש. לביא:
הבאת סוכר ושמן בלבד עולים לנו עשרה מיליון דולר בשנה, בו בזמן שיכולנו לייצר בעצמנו את המצרכים הנ"ל. אם אקח את כל הלוקסוס שאנו מביאים מחוץ-לארץ, את כל הסרביסים היקרים ויתר הדברים היקרים שעליהם אין פיקוח, המובאים על-ידי אנשים פרטיים, אפשר היה לכוון אנשים אלה שיביאו מצרכים פרודוקטיביים יותר. עכשיו הוא הזמן לחיות בלוקסוס כזה כפי שהוא? ויש בארץ לוקסוס לא פחות מאשר בצרפת, על-כל-פנים לי צדמה הרבה יותר. אילו הלכנו בדרך של הקטנת הוצאותינו ב-30 מיליון לירות, אילו לא היינו מביאים את הדברים היקרים שאנו מביאים - היה המצב אחר לגמרי. מחשבתם של אלה היושבים פה היא מחשבה פיננסית בלבד המביאה אותנו למצב קשה מאד. חושבני שגם בממשלה ישנה נטייה לחישובים פיננסיים מאשר לייצור.

ס. אונג:
רציתי לשאול כמה שאלות ביחס לכיוון הפוליטי. כאן נאמר שכל מהלך העניינים סוכר להביא לידי הורדת רמת-החיים. הייתי רוצה להבין: אם עד עכשיו, באופן רשמי, נאמר כי אין דבר כזה של הורדת רמת החיים, האם עכשיו אימרת הממשלה את הדברים האלה בגלוי? אני חושב כי זוהי שגיאה גדולה, שבנקודה זו אין בהירות, ואין גביעה מצד האוכלוסיה להבהרת הנקודה הזו.

נאמר כאן, כי היום השאלה העיקרית היא שאלת הטבת החמרים, ואפילו אם יש מטבע זר שתעוררת שאלה של הטבת חמרים. בויכוח על הפוליטיקה הכלכלית עמדתי על כך בכנסת, אבל אני רוצה לומר כאן ביתר בהירות: שאלת הטבת החמרים הפכה להיות שאלה פוליטית, כלומר אם מתקשרים עם גוף פחליטי מסויים, אפשר להשיג חמרים ואם לא - אי-אפשר להשיג. הייתי רוצה לשמוע פעם, כיצד הממשלה מביטה על דבר זה; האם היא סבורה שזה מכריח אותה לקטר פוליטי, או חושבת שהיא יכולה להיות פטורה מהצגת שאלה זו ובכל זאת להשגצ את החמרים הדרושים?

דובר על קסיים בהטבת חמרים. ברצוני לדעת מה ביחס להטבת חמרים מגרמניה. לפני שלושת-רבעי שנה שאלתי את שר האספקה והקיצוב ביחס לכך וקבלתי תשובה, שכל בקשה בכיוון זה הסוגשת נענית, אבל הממשלה אינה עושה שום דבר מצדה בכדי להשיג חמרים מגרמניה. אני סבור, שהממשלה צריכה לעשות כל מה שנכחה בכדי לקבל חמרים מסם. הבעיה העיקרית היא ביחס למכונות אשר תחליפות מגע לזמן ארוך, אבל הטבת חמרי גלם, ולדעתי ישנה שורה של חמרים שאפשר להשיגם בגרמניה, אינה מקשרת לסוג דבר, אלא מבטיחה את אספקת החמרים. האם נעשה בענין זה? ומה נעשה?

ביחס לשאלת הורדת ערך המטבע. הבינותי כי הממשלה הלכה כרגע בדרך של הורדת ערך המטבע בכדי להשיג מטבע חוץ. זוהי דרך. אבל אני רוצה להבין אם קיימת פוליטיקה ברורה, אם אומרים - עד כאן נלך ולא הלאה? האם פתחו את הסכר בכדי להשיג משהו והלאה - נראה

מה יהיה, או יש כאן כוונה ברורה? הלא ידוע, כי ענין הורדת ערך המטבע
יש לו אפקטים ברורים מאד ביחס לפוליטיקה פנימית, וישנו נסיון די רב
בענין זה שכל פעם שלחו בדרך זו, בסופו של דבר זה הביא את האוכלוסיה
הטובלת לתוך זרועות המפלגות הקיצוניות. האם אפקט זה ברור לממשלה,
והיא מתחשבת בו? יכול להיות פעם שיש צורך להוריד את ערך המטבע,
אבל אם נעשה זאת מדי פעם אני סבור שזה יביא בהכרח לכל אותן תופעות שאנו
מסויימים אותן מהאינפלציות בכל מיני ארצות.

ביחס לשאלת הגברת הייצור, אנו נאלצים
היום לעשות הרבה עבודות צבוריות שהן בגדר השקעות לזמן ארוך מאד, כלומר,
אמנם משתלמות אבל משתלמות כעבור 30 - 30 שנה. האם ישנה הכוונה כזו
שבהתאם עם ארכי הגברת הייצור, יש צורך להקטין בהדרגה את העבודות הללו,
סגן נמצא של עבודות לתקופה ארוכה מאד; לכוון את כח העבודה לעבודות שהן
המפכנה לכח יוצר בתקופה קצרה. אני מבין שיש תקופה מסויימת שמוכרחים
בשל מחיר להבטיח עבודה, אבל אני חושב שהקו צריך להיות עד כמה שאפשר
יותר להסוך עבודות אלו לעבודות יוצרות אמצעי ייצור. ברצוני להביא רק
אוגמא אחת: מסויימת זיתים. קראתי בעתון כי מאות טונות של זיתים נשארו על
העצים, מפני שלא היה כדאי למסוק אותם.

זיתים הם דולרים. אני מסכים אתך
במאה אחוז.

ה. הורוביץ:

איפה עבדו האנשים? - הם עבדו בעבודות
מייצרות? הם עבדו בכבישים ובעבודות

ס. אונגא:

טונות מסוג זה.

אני חושב, שהמצב הזה כפי שתאר אותו
סר הורוביץ "הליכה על חבל" תובע שכל
דבר אשר ייעשה, ייעשה במקסימום של תכנון, מהירות וייעילות הפעולה.
כמה אפשר לפרש כל פעולה הנעשית באחוז רב? ברצוני להביא רק שתי דוגמאות:
דוגמא אחת - המילווה האמריקאית, חוק זה הוצע בכנסת בדיוק לפני שנה.
למעשה הוא עבר בכנסת באוגוסט. אם-כן, מה הסיבה שפעולה כזאת, הכנת החוק,
צריכה להימשך זמן כה רב? לדעתי, שה גרם בזק עצום, כי אילו היינו מוציאים
את המילווה הזו בחודש אפריל לכל הפחות, הרי הרבה תופעות קשות או שלא
היו או שהיו במידה הרבה יותר קטנה. דוגמא שניה - סבי דולרים. על-כך
דובר בחודש אוקטובר, בהודעת הממשלה באשר שעומדים להוציא מילווה יציב.
מהי הסיבה שהכנות לחוק זה נמשכו כשלושה חודשים, או אפילו יותר מזה, כי
למעשה דובר על כך בספטמבר, אלא שהממשלה הודיעה על כך בחודש אוקטובר.
חאנשים מצריכים להעביר את גידרות הערך שלהם, היו צריכים להתחיל בזה כבר
לפני חודשים בערך. זאת אומרת: היתה תקופה, שאמנם אמרו להם "אתם תקבלו
תמורת זאת את המילווה היציב, אבל לעת-עתה תמסרו את הדולרים." דבר זה
הביא לידי דמורליזציה, כי האנשים טענו שאינם יודעים מה יהיה. זו היתה
אחת הסיבות שהאמריקה לכל אותה בהלה של קביות ועליית ערך הזהב.

לדעתי, כל אלה הדברים נתונים בידי האוצר.
היה צריך להחיש את הפעולה ועל-ידי כך למנוע תקלות רבות שהן לגמרי אינן
סחוייבות המציאות, הייתי רוצה לדעת מהם העכובים שגרמו לכך?

רציתי לטאול כמה שאלות. אני סודה כי
אינני מתמצא היטב בשטח הכלכלה, מכיון

א. ריקנטי:

סיסנון סיטות רבות כל כך, שאינני יודע מהי הסיטה הטובה ביותר. קראתי
כי אפשר לקבוע כמה קורסים ללירה: קורס להשקעות-הון, קורס לצרכים פנימיים
וכו'. האם סיטה זו לא היתה טובה בכדי לסמור על הפוליטיקה הכלכלית
בכללותה?

אינני יודע אם לא היה טובב שגורר
את ערך המטבע בכלל. אזי זוכר כי מסללת יון החליטה לחלק לסניפים את בירות-
הערך, כלומר העלאה במאה אחוז. אומרים, כי זה יכול להספיע על אינדקס

החיים, אבל זה משפיע על כל אחד מאתנו. מדוע אין למצוא דרך ריאלית יותר לפתרון בעיה זו?

מדוע איננו מעלים את מחירי הקצובים שאנו קונים? אנו קונים את מנה התיאום הקצובה ב-8 גרושים. מחיר זה אפסי. אם נעלה את המחירים זה יכניס לאוצר כפל-כפליים, וכל אחד יהיה מוכן לשלם, באם יקבל מנה יותר גדולה, כי כיום המיצרן איננו בנסא.

ביחס לזהב, ברצוני לשאול מדוע איננו מתירים יבוא זהב חפשי? אולי זה ישפיע לטובה על כל הצב? מדוע לא נסגור את בורסת-הזהב אשר היא פרועה כל כך? אולי נסדר בורסה בבנקים כפי שהדבר נהוג בארצות ספותחות יותר.

ה. פרדן:

הייתי מעדיף להתווכח במקום לשאול שאלות, אבל היות וזוהי הפרוצידורה אסתפק בשאלות.

רציתי לשאול את מר הורוביץ, האם לדעתו לא בחוץ היה להופיע בפני הועדה עם מסקנות מסויימות, מאשר עם ניתוח כלכלי מענין מאד?

האם לפי הכרתך הכלכלית מספיק לסמוך על כחות אי-רציונליים שקוראים להם אצלנו "מסים", או אין זה מענינו של משרד האוצר להציע הצעות כלכליות מסויימות.

ביחס לתקציב הציבורי לשאול: מה בדעת האוצר לעשות בכדי לדאוג לכיסוי גדול יותר של

תקציב הבטחון.

בדעתו לשאול את האוצר, האם לפי דעתו נרבע שהמשרד לבנות כל אותם בניינים שאנו בונים -

הכנסת, הקונגרס, הקריה החדשה.

מה בדעת האוצר לעשות ביחס לפיתוח משתי בחינות: האם באחד הימים תהיה אפשרות להגדיל את ההוצאה הציבורית? לדעתו תקציב הפיתוח בחל כשלון כשבה שעברה.

מה בדעתו של האוצר לעשות כדי למנוע אינפלציה נוספת של הלירה על-ידי 35 מיליון שטר"ק מקרקעין?

רציתי לשמוע את דעתו של מר הורוביץ על

שאלת השכר.

מה בדעת המשרד לעשות ביחס לפיקוח. לאחר שבזמנו של דב יוסף היה זה פזמון חוזר, הרי אנו עכשיו חזרנו הפל"ל לשיד ואין כל פקוח.

רציתי לדעת אם אין בדעת האוצר לעשות דבר-מה בשטח הביקורת על האשראי, אשר לדעתו זהו אחד האמצעים למניעת אינפלציה.

האם יש בדעת האוצר לעשות דבר-מה בכדי לספוג את הכסף, דבר שהיה נהוג באנגליה?

כיצד האוצר חושב לכסות את ה-150 מיליון לירות למאזן התשלומים לשנת 1951?

האם האוצר מוכן להכין תכנית אלטרנטיבית לדביזים? כלומר: האם אין לנו 150 מיליון לירות, האם אין בדעתו של האוצר

שעל כל פנים לא תהיה לנו מקריות כזאת שאם אין לנו דוויזים אנו מחלקים לפי שיטה מסוימת, אלא לפי מה שמיטהו דרוש.

ביחס ליבוא ללא תשלום, אמתפק בטאלות

טנטאלו על-ידי אחרים.

ברצוני לטאול סתי טאלות ספציפיות: האם נשעה האוצר למנוע את הרדיפה אחרי סער יותר בסוך על-ידי כך שקובעים סער מסוימים? רציתי לטאול מה בדעת האוצר לעשות לגבי הרווחים המוגזמים גם מהטקטי הקפיטליסטית.

לאחר הכסלון של שיטת היבוא ללא תשלום, מה יעיל האוצר לעשות ביחס לכך. האם אנו צריכים לסמור על שטח זה בתקופת-סער? האם האוצר אינו מוכן לסקול שיטות אחרות, לדוגמא: פרסיות להסקעות, או סטהו אחר, על-כל-פניו שיטות מקובלות?

ת. לנדאו:

ביחס למאזן התשלומים, לדעתי יש לחשוב לא רק על התקופה הנוכחית, אלא יש לעשות חשבון לגבי הסנים הבאות. ישנם מקורות ההולכים ונדלים, כמו יתרות הסטרלינג?

האם יש במסמלה תכנון ממלכתי מבחינה מעשיתית בארץ? אפרט את השאלה: צריך היה לעשות חישוב מה מביאה הארץ על היום בתור מצרכים מוגזמים, או בתור מצרכים מעובדים למחצה, כלומר, אימפורט של כח עבודה שתמורתו אנו מסלמים דביזים, שמבחינה אובייקטיבית אינו הכרחי. כלומר: אלא לא בכח עבודה. אלא בכח עבודה.

האם נעשה במסמלה תכנון לצרכי היצוא, ואם אני מדבר על תכנון כוונתי לעיצוד תכניות פחות או יותר סדוייקות להון-הסקעה. מדוע אני שואל שאלה זו? כי לדעתי היא קטורה עם הסקעות-הון, ישנם פסקיעים הרוצים להסקיע סכומים קטנים, בינונים ואין להם מבניה במה יסקיעו. האם מבחינה זו אין המסמלה סבורה שעל-ידי הקמת מחלקה, שהיא בעיקר תהיה מחלקת מחקר רצינית תוכל לעזור להסקעות הון בארץ? האם אין המסמלה סבורה שנוצר מצב בינלאומי כיום שהוא פחות או יותר נוח למסקיעי הון יהודים מארצות הצפון ומאירופה המערבית לאור מצנם הגיאוגרפי הטיוחד. אני יודע כי יהודים רבים באירופה יוסכים כיום על סוודות ומסדרים להם ויזות לאמריקה הדרומית, לקנדה ומעבירים אף את הונם לסם. האם המסמלה אינה סבורה שמן ההכרח לעשות משהו על-מנת לנסות לפחות להביא את הונם?

הוא הדין לגבי יצוא. ברצע זה כל העולם קונה ואפילו ארצות סמיצאות סחורה, כמו סוודיה המיצאת בייר קונה באוסטרליה כל סטות בייר שהיא יכולה להסיג. כלומר: כל העולם קונה ומסלם בעד כח העבודה בדביזים ומסלמים מחירים גבוהים, ואם לפני שנה לא יכולנו להיות קונקרטים מבחינת יוקר העבודה, הרי היום אנו יכולים להסתוות מבחינה זו.

האם אין בדעת המסמלה לדאוג לחסר גלמי לתעסה בכדי שלא תעמוד כל סלטה חדשים. האם המסמלה סבורה שאת הדביזים הללו תסגז אך ורק סמילווה העצמאות, כי איבני רואה עכסיו כל מקורות אחרים, האם סבורה המסמלה שעל יסוד המילווה הזו תוכל להסיג אסראי כדי להספיק להצטייד במלאי חסרי גלם שהם הכרחיים?

באסר לספינת הכסף, האם אין המסמלה סבורה שכדאי להוציא מילווה פנימי סער גבול מסויים מבחינת מסגום יהיה פטור מסס הכנסה?

מבחינת המסים ברצוני להעלות אספקט סונה. אנו סוציאים לעבודות צבוריות בערך כ-20 מיליון לירות לסנה, הן מתקציב הפיתוח והן מהתקציב הרגיל. האם המסמלה אינה סבורה שמדיניות מסים מתאימה יכולה לחסוך לה בסכום זה שהיא מוציאה לעבודות צבוריות על-ידי כך שמדיניות מסים מתאימה תאפשר תעסוקה אחרת?

ענין הכלכלה

האם המסמלה אינה סבורה שכדאי לערוך רביזיה מחלטת נשטת העבודות הצבוריות? חבר-הכנסת אונא העלה בעיה זו ראני רוצה להשיגה כנסה דוגמאות קונקרטיות: האם המסמלה אינה סבורה, כי באותו מסף לא פדאי להעסיק את העולים במסעים, כגון: מטעי ההדר? דוגמא שניה: גידולי קיקיון אשר אנו מביאים אותם מחוץ-לארץ ומוציאים עבורם רביזים? דוגמא שלישית: לנטוע עצי אקליפטוס אשר מהם אפשר לעשות ציללונה שהוא אחד החסדים היסודיים לעשרות מוצרים, ואשר כרוך בהטעה קטנה מאד. אוסטרליה בונה את כל העסיים הצללונה על עצי האקליפטוסים.

כמה קרקע יש באוסטרליה?

ד. לביא:

קרקע ברגע זה אינה בעיה במדינת-ישראל. עוד יש רזרבה רצינית מאד של קרקע.

ה. לנצאן:

נשאלה סורה שלימה של סאלות, בערך כ-45 סאלות. טרם טאענה על הסאלות ברצוני להעיר שתי הערות:

ג. הורוביץ:

(א) אינני זוכר בדיוק על איזה דברים עמדתי בהרצאתי, ויכול להיות שאחזור על כמה דברים. אני מבקש את שליחת המכתב. כתב המסכות שלי בשיטה הקודמת היה לתת ניתוח ולא פרוגרמה כללית של המסמלה, ביחוד בסעה זו, סעה שאינה כשרה ביותר להגיש את הפרוגרמה הכללית של מסמלה הנמצאת במצב של התפוררות.

מספרים על מאזן התשלומים בשנת 1951. אמרתי כבר בישיבה הקודמת, שהתצרוכת שלנו היא בערך 150 מיליון לירות במסבע זר. 150 מיליון לירות אלו כוללות: יבוא הון אמתי. אדם המכניס הון לארץ, זה נכנס למאזן-תשלומים גם בפסיבה וגם באקטיבה; מתנות, חפצי-עולים, סכומים מהמיליונה הימריקאי - כל זה נכנס למסגרת הזאת. כלומר: אלה אינן 150 מיליון לירות נטו צריך לקבל במסבע זר, אלא זה סכום כללי של סירותים וסכומים שחלקם במזומנים, חלקם באשראי וחלקם תמורת אקספורט.

וכעת אתן את הפרוקציה של מאזן התשלומים בשנת 1951, אינני מתחייב על מילוי מדוייק, בטום מדינה זה בלתי אפשרי, על אחת-כמה - וכמה במדינתנו.

אנו מעריכים את היצוא הגלוי והסמוי שהגיע בסנה עברה ל-18 מיליון לירות, ויחד עם ספנות - 20 מיליון לירות. סכום זה כולל יצוא סחורות, תירות וספנות. כלומר: אלה הם הסעיפים שבמצאים במאזן התשלומים של ארץ נורמלית. אצלנו ישנם סעיפים שאינם נמצאים בטום ארץ. על-כן אני חושב, שאוכל להגיד בבטחון גמור שהמייבאים יהיה 35 מיליון לירות הסנה.

סר המסחר והתעסיה, י. גרי: הרבה יותר.

אם התרחכותם של מטעי ההדרים, עם הקמתם של מפעלים חדשים, עם עליית המחירים - זה מגיע קרוב ל-30 מיליון לירות, אבל הערכה סמרבית היא - 30 - 25 מיליון לירות. אנו מעריכים שיבוא ההון ויבוא ללא תמורה, לפי מה שכבר נכנס, ואם נמסין בזה - יהיה אותו סכום, בערך 30 - 25 מיליון ל. בסנה טעברה הגיע סכום זה ל-24 מיליון לירות. סכום זה כולל העברת הון בצורת מפעלים, יבוא ללא תשלום, חפצי עולים, מתנות. כלומר: מסני הסעיפים הללו אנו מקבלים דבר-מה בין 50-60 מיליון לירות (אני מעדיף לתת רנטאג' גדול מאשר לתת מספרים שאינם בדוקים).

ד. הורוביץ:

אני מעריך את האימפורט על-יסוד המילווה האמריקאי של הבנק ליצוא ויבוא חלקו עוד על חשבון המילווה היסן -45 מיליון דולר, שהסחורות עדיין לא הגיעו לארץ, בחלקן הסני על-חשבון המילווה החדש - 35 מיליון דולר, יחד - 80 מיליון דולר. אני מעריך שמסכום זה נכניס לארץ השנה 20 מיליון דולר, יש ל-80 - 80 מיליון דולר מהסעיפים שהזכרתי לעיל.

בסנה טעברה הכניסו הקרנות 18 מיליון לירות, אני מעריך שהסנה תהיה הכנסת הקרנות 20 מיליון לירות מחוץ לסילווה העצמאות. זאת אומרת שאנו נמצאים בערך מטביב ל-100 מיליון לירות, וחטרים לנו 50 מיליון לירות, אשר אותם עלינו להשיג ממקורות אחרים. זה יכול להיות על-ידי הוצאת איגרות-חוב באמריקה שתכניס חלק גדול מהסכום הזה; זה יכול להיות על-ידי עזרה בינלאומית שדובר עליה בכנסת, כפי שהבינותי. זה יכול להיעשות על-ידי יתרות הסטרלינג בסכום של 14 מיליון לירות. יכול להיות שבסופו של דבר יופיע גרעון, במקרה שהסילווה האמריקאי לא יצליח, של 10-20 מיליון לירות. זהו מאזן תשלומים "אקרונאטי", אינו בריא, אינו יציב לאורך ימים, בנוי על סעיפים בלתי-יציבים. הדאגה העיקרית עבורם לי מאזן תשלומים זה הם החיטים עד יוני, עד אשר יבואו הכספים הראשונים מהוצאת איגרות-חוב, כיון שבינתיים ההתחייבויות שלנו מגיעות ל-20 מיליון דולר, שעליהם ישנה התחייבות בכתב ואנו הכנסנו רק 5 מיליון דולר. הדבר הטבי עבורם לי דאגה גדולה, זהו אופי הסטרטוריה של מאזן התשלומים, מה יהיה לאורך ימים. אנו עדים לירידה של סעיפים מסויימים, למשל, קרנות והמגביה הכניסו לנו בסנת 1949 24 מיליון לירות ובסנת 1950 רק 12 מיליון, ואני סבור שהסנה יכניסו פחות. סנת 1950 הייתה ירידה במגביה. אינני חושב שדבר זה יהיה גם בסנת 1951, אבל כמעט כל הקרנות הולכות בדרכים עקלקלות ביחס להעברת הכספים. איננו יכולים להכריח פרטיים שייטעו להחלטות הממשלה, אך אנו יכולים לעשות זאת לגבי הקרנות, כי אחרת זה יכול לגרום לכיסלון גדול.

לכאורה נראה, כי פתרנו את מאזן התשלומים במידת-מה. אין זה נכון מכיון שהחשוב הוא לא רק הסכום הגלובאלי אלא ההרכב, זה שיבואו חפצי עולים יותר, או אפילו טכונות של הסילווה האמריקאי שתרחבנה את הייצור, אבל כרגע אין זה פותר את השאלה, כאשר אני צריך להוציא 15 מיליון לירות לדלק, 9 מיליון לירות לחיטה, 4 מיליון לירות למספוא בהמות ועופות וכו'. כל זה בעצמו מגיע לסכום של 85-90 מיליון לירות. כל הסכום הזה צריך להיות במזומנים, וכאן מגיעה השאלה שעורך אותה ד"ר פדרר. פה יש ענין כזה, במצב של התחרות יכולה להיות רק אסות אחת הקובעת את העדיפויות אשר יכולות להינתן להסדרות או לפועל-המזרחי, אבל הם צריכים לאפשר את הכספים שהם מאספים. את זאת אינם עושים. מחוץ לסלסה מוסדות שאני בטוח בהם - "הדסה", ה"ג'וינט" וקרן-הקיימת, אין אף מוסד שאני בטוח בו. הכספים הללו נאספים אצל יהודים בסביל המדינה, ואינם יכולים לחתור תחת קיומה של המדינה בשם אינטרס של מוסד פרטי. את זאת יכול לעשות איש פרטי. אי-אפשר לדרוש מפרט ציוני שיהיה פטריוט מוסלם. אילו כל היהודים היו יודעים שמוסדות אלה מפירים את המסמעת הלאומית לא היו נותנים את הכסף, ואין זה חשוב לאיזו מפלגה ולאיזה זרם מסתייך המוסד. על-כל-פנים, כספים פילאנטרופיים שיעשו בהם בצורה כזאת, זה לדעתי בוסה וחרפה. פעם הייתי צריך להצטרף על-כך בפני הבריטים. כאשר הייתי בפעם הראשונה באנגליה בסנת 1949, טענו האנגלים דבר אחד: "סדוע אתם קובעים את טער הלירה לסלסה דולרים הלירה, אתם חותרים תחת הלירה-שטרלינג, אצלכם הסעיף העיקרי הוא מוסדות, ואצלם זה לא יכול להיות כך". לך ספר להם על הירידה המוסרית שהמוסדות שלנו הגיעו עדיה. ענין זה חמור מאד, ואם הירידה המוסרית תמשך, הרי יהיה צורך לחפש תכנית אלטרנטיבית, כי במקום 24 מיליון דולר לשנה זה אומר 18 מיליון דולר לשנה, ואז לא יהיה סמה לחיות. מנין אנו צריכים לקחת את הכסף הזה במזומנים החסר לנו, כי המוסדות אינם מוסרים אותו.

אנו עושים תכנית אלטרנטיבית, בדלית-ברירה אנו עושים תכנית של שלשה חדשים בכל פעם, אך אין זה פותר את השאלה ואנו הגענו לגבול הפיסיולוגי והביאולוגי של הורדת התצרוכת, וזה כבר מתחיל להתבטא בפרודוקטיביות. ההון הפרטי לא נכנס גם-כן בצורת מטבע זר. אם אין לנו 15 מיליון לירות לדלק, הארץ תעמוד, כי חקלאות זה דלק, תעשייה זה דלק, חסמל זה דלק - הכל זה דלק. אני כעת משלם את הדלק בעיקר מיתרות השטרלינג, אבל גם זה יגמר פעם. מחוץ לזה ישנו דבר אחר. אנו טייענו לעצמנו בזה שפתחנו אשאי גדול בכל העולם, אבל כדי שנוכל לפתוח אשראי מחדש, צריך לסלם את האשראי הקודם, ואת זאת צריך לעשות במזומנים. באם יש גרעון של 10-20 מיליון לירות, הרי זה כעין קס ששובר את גבו של הגמל. השנה הרכב המאזן אינו נוח, כי אין לי בו מזומנים, שנית אין בו תשלום חובות.

שאלו כאן מה ביהם להתחייבויות לזק קצר. ברור שזה בחלקו הגדול קרדיט ממחדש, אבל אשראי מתחדש אומר כך, שאנו פעם אחת

הרישומים בזה, אבל כעת אנו צריכים לסלם רבית, ואנו מוכרחים לקנות לא במסומנים אלא בעד קרדיט מתחדש. דבר זה ברור. פה אין אף פרוטה לתשלום.

הישוב אינו רוצה לדעת את המציאות כהווייתה. אם אומרים עליה בלתי-מוגבלת, צריך לדעת לסאת בכל הכרוך בזה. אם אומרים: לא הורדת רמת-החיים, צריך לדעת לא לרצות הכל. פה אין יוצא מן הכלל. יסגן דרגות טובות, אבל כלם, כל אחד, שומר על האינטרס שלו. אנו מנהלים משק של טעה-חידום עם מסימה בלתי-אפשרית, עם מסימה למעלה מכחות אנוש בסלטון זקוקים. דמוקרטיה צריכה להיות מנוגדת ולהבין שתוכן הדמוקרטיה הוא גם להבא קרבן, וזה איננו. כל אחד אגואיסט ודואג לעצמו בלבד; כל אחד חושב שהמוסד שלו צריך להצאת טעסה פעולה גדולה יותר, ולכן להעביר כספים של קרנות באופן בלתי-חוקי. עד לידי כך זה מביע. חוסר כל חינוך אזרחי. ראיתי את הדברים האלה באנגליה. הייתי באנגליה 15 פעמים וראיתי את ההבדל העצום; ראיתי את הכבוד בפני החוק, ראיתי את ההרגשה של אחרות אזרחית. יסגנו הבדל עצום בינינו לבין אנגליה בנקודה זו. אנו עושים זאת באופן רע מאד. דיברו פה למשל על תקציב מאוזן. אין תקציב מאוזן, אין הצלה מאינפלציה אם לא נאזן את התקציב. אני אומר זאת בסלוא האחריות: כל זמן שמדפיסים כסף תהיה אינפלציה והיא תלך ותהיה גרועה יותר. אני רוצה לראות חוג אחד, מוסד אחד, משרד אחד בתוך הממשלה שירצה להתחשב בזה ויעדיף את האינטרס הכלל על האינטרס שהוא מייצג. מתחיל לחץ של תקציבים, וכל משרד דורש פי 400-500 אחוז מהתקציב של השנה הקודמת. אילו היינו מספקים את כל התקציבים, כל ההכנסה הלאומית לא היתה מכסה את תקציב המדינה. אני יושב בוועדת הכספים ואני רואה כי כאשר מדברים על תקציב הבטחון של אחד מרים את היד ואין כל הגבלה. ידוע שתקציב זה הוא חלק ניכר מהתקציב הכללי של המדינה, ואם מדברים על איזון התקציב מוכרחים לכלול את תקציב הבטחון.

סוגי אימפורט בלתי-מבוקר. השמעות הנה.

לפיתוח הייצור:

האימפורט הבלתי-מבוקר שאנו רואים אותו, אין זה אימפורט שאנו מביאים אותו, אלא הוא בא על-ידי העולים הבאים מגרמניה ומביאים סרביסטים. איננו יכול לעשות שום דבר נגד זאת. הייתי רוצה לראות מה יגידו חברי-כנסת אם עולה הבא מחוץ-לארץ ומביא דברים כאלה לא יתנו לו להורידם מהאניה. כשאין לי בשביל דלק ולחם לא אקציב בשביל סרביסטים, והבנק ליכוא ויצוא גם הוא ינו מקציב דולרים בשביל סרביסטים. הוא מקציב דולרים רק לשם ייצוא. התנהלה מלחמה קשה עם הבנק עד אשר השגנו צנורות-ברזל לבתי-חרושת שמספורם מגיע לארבעה, שאנו מקימים עכשיו, והבנק הסכים לתת את אמצעי הייצור לא בתוך צנורות אלא כפחים, כי צנורות פוגעים בפרינציפ של אמצעי-ייצור בלבד. מביאים דברים הרבה פחות חי ניים מאשר סרביסטים ואיננו יכול לעשות נגד כך ולא כלום.

מהו האימפורט? יש אימפורט של דברים שאפשר לעשותם בארץ. חיטה לא ייצור בארץ ב-100% לעולם. הלואי ונגיע ל-50% מהתצרוכת. כיום אנו מייצרים 5% בלבד. לעומת השנים הקודמות אנו יוצרים יותר חיטה, אבל התצרוכת הוכפלה, ולכן האחוז הוא 5%. אנו צריכים 250 אלף טון לטנה, ואנו מייצרים 25 אלף טון? - לא. את הדלק איננו יכולים לייצר. בתי-הזיקוק יכולים לתת רק את החלק הזה של עבודת הזיקוק. עבור החסר הגלמי מוכרחים לשלם במטבע-זר. ההפרט אינו גדול. יתכן כי השנה נרויח מבתי-הזיקוק שני מיליון לירות. זהו סוג אחד של מצרכים שאפשר לייצר בארץ. סוג שני שאפשר לייצר בארץ, אבל איננו משיגים בייצור את גידול היטוב שאנו משיגים. ישנה סיבה טכנית והחקלאים יודעים שאי-אפשר להגביר את החקלאות במסך שנה אחת. אנו מגדילים את הייצור באותם דברים שלמדנו לעשותם - ירקות ועוד כמה דברים כמו ביצים שעושים אותן רק כאשר יש דולרים כי העופות שלנו אוכלות דולרים בכמות עצומה. כל הדברים שלא התחלנו לייצר אנו מביאים אותם במעט אחוזים, ואני מתכוון לבשר. הייצור שלנו מגיע רק ל-35%. הגדלנו את הייצור באותה מידה שהגדלנו את הפיגור שהיה לנו לפני כן. היחס ביניהם הוא 60 ל-40 אחוז. זהו העניין! הגדלת הייצור החקלאי אינה ניתנת מבחינה טכנית. אף הגדלת הייצור התעשייתי ניתן רק כעבור שלש שנים מיהם הקמת המפעל. בשנת 1948 לא ייצרנו מפעלים, אז היינו עסוקים בדבר אחד - להישאר בחיים, ואילו לא עסקנו בדבר זה, לא היינו יושבים כאן ודנים על מצבנו הכלכלי. בשנת 1949 הוקמו כמה מפעלים אך גם-כן לא במספר

נדול, עיקר הבעיה החלה בשנת 1950. כדי לעשות את הדבר הזה יש צורך באמצעי-
ייצור ענקיים.

ישנה סיבה כלכלית. הכנסנו לארץ חצי מיליון
יהודים אם לא לחשוב על ה"בן-לוק", שבשנת 1948 המאזן המסחרי היה שלילי,
אבל חצי מיליון איס אלה הצריכו ביליון ורבע, ביליון וחצי דולר כדי להקליט
אותם. מסכום זה קבלנו רק את הרבע, מהוץ לצרכים השוטפים. חצי מיליון
אנשים שנכנסו לא נכנסו לייצור פרודוקטיבי כדי לאזן את סגון התשלומים.
בינתיים אוכלים הם כך שחצי ביליון נאכל, אם לא לכלול כבר את הוצאות
המשכון. בתנאים אלה, אם לא היה רעב בארץ, אם העליה הזאת נמסכה, אם תעטיה
זאת נמסכה, הרי זה מראה על יכולת הביצוע של מדינת-ישראל שאין לשער אותה.
אם אנו הכנסנו סכומים בגבול של 190 מיליון לירות לארץ על-ידי הכנסות מייצוא
- היום זה כבר 200 מיליון - הייתי רוצה לראות אוצר בעולם שיכול לעשות
"קונץ" כזה. אנו קבלנו את יתרות הסטרלינג מאנגליה, שכאשר התחלנו לספל
בזה הייתה עויינת באופן סוחלט, והצלחנו בזה במידה טעולה פי ארבע על
ההסכמים הטובים ביותר שעושה אנגליה עם מצרים. זהו חשבון מסחרי פשוט.
אנו המדינה היחידה שקבלנו את כל יתרות הסטרלינג חוץ מאבק קסה; אנו
הכרחנו את בתי-הזיקוק לעבוד; אנו קבלנו מנתי-הזיקוק דבר כזה טאי-אפטר
להאמין לו, שהם סילמו לנו מסים בעד תקופת המנדט, שלפי הקונצסיה היו
פטורים מססים אלה. אנו הסגנו מצרפת אטראי של 26 מיליון דולר, לסרות שלא
רצתה לתת לנו אותו עם תחילת המלחמה בקוריאה. דבר זה נותן את אותותיו
נמצא האספקה והמלאי שלנו; הסגנו מצרפת שהיא שלחה לנו חיטה; גסרנו את
החשבון עם אנגליה, סאילולא גסר החשבון יכלו לעקל את הסטרלינגים; אנו סחרנו
64 מיליון לירות ונשארו 3 מיליון לירות ל-15 שנה באחוז אחד רבית;
באנגליה, אומרים כי המצב טוב מאד. אם יכול אדם לקנות את מנת הנסך שלו
ב-8 פנס. מצבם הוא טוב, יש להם 3 ביליון דולר ברזרבה של זהב.

אצלנו ישנה פרובלימה של "בן-לוק". על-כן
מה פירושו של דבר? - יש גרעון. פה ישנה טיסוואה מתימטית - זמן הקליטה,
היקף העליה, היקף האמצעים. אלה הם שלושת הנתונים. מה ספחות אמצעים
ויותר עליה - יותר זמן. זה יכול לקחת זמן רב עד אשר נגיע לסינוי מסקל.
אם ישנם יותר אמצעים, פחות עליה - פחות זמן. אבל זוהי פונקציה. אלה
הם יחסים פונקציונליים, ופה שום התחכמות לא תעזורנה. אי-אפשר לפתור
דבר אחד על-חשבון השני. אם יש יותר עליה, יותר אמצעים - פחות זמן; פחות
אמצעים - סוכרם לקחת זמן רב יותר. אם נקבל נתונים אלה, הרי זה צריך לקחת
זמן יותר, סבל יותר רב, והרבה יותר יהיה צורך לסבול. ומי סיגיד לי כי
ישנה תרופה אחרת - לא אאמין לו. את זאת אפשר לעשות כאשר אין מנשים, אבל
כאשר מנשים אין תרופה אחרת. אנו נמצאים בתקופת-סעבר שמצד אחד המסימה
ומצד שני - התנאים האובייקטיביים, ובאמצע - ישנו סביל צר ומי שלא ילך
בו ילך באותו שביל, ביותר הצלחה, בפחות הצלחה, אבל השביל צר מאד ונתון
במסגרת זו.

ביחס לסאלה של סמדים לאטראי לזמן קצר ע
עניתי.

בעיית הסערים של המטבע.

ברור שהמצב אינו נורמאלי. הוא אינו יכול
להיות נורמאלי. אם התקציב בלתי-מאוזן, מאזן התשלומים הוא כמו שהוא,
ברור שזה גורם לירידת טער המטבע. לכן ישנה תרופה אורטודוקסית של
דבולואציה. גם אני למחתי זאת, ועתה אפשר לגלות שכאשר נתעוררה הסאלה,
בספטמבר 1949, כאשר אנגליה ירדה, הבעתי דעה שעלינו לרדת יותר, אבל סר
האוצר ואנכי נשארו נבודדים בדעתנו. איבני אומר גם שזה היה עוזר, כי
זה רחוק מלגטר על התהום בין תצרוכת הקנייה העולה, כי מצד אחד נפח
המטבע אינו עולה ומצד שני היצוא אינו עולה. על-כן הדבאלואציה הוא
אמצעי אורתודוקסי, אבל מתי? - יש תנאי אחד לדבאלואציה, טאחרי
דבאלואציה אתה מחזיק את הקו - סטביליזציה אחרי דבאלואציה. אם אתה
עושה דבאלואציה ואחרי שלטה חדשים אאאא סוג דבאלואציה, ואחרי חדשים
סוג דבאלואציה, ישנם פה כמה אנשים שהיו בגרמניה בשנת 1924, ויודעים
למה מגיעים, על-כן אין טעם לדבאלואציה בלי סטביליזציה. וסטביליזציה,
ייצוב, יש לה שני תנאים: אצון התקציב; תקציב בלתי-מאוזן זוהי
אזרקת רעל בלתי פוסקת לגוף הכלכלה. ואם לא נאזן את התקציב בלך לסמיון.
סוכרחים לאזן את התקציב בכל האמצעים ובכל הדרכים - כולל בטחון, על-ידי
הקטנת התקציבים בכל הדרכים, על-ידי הגדלת ההכנסות בכל הדרכים, אבל

מוכרחים לאזן את התקציב; מוכרחה להיות רזרבה מסויימת של מטבע זר כדי לסתום את הפירצה במאזן התשלומים במקרה חרום.

כיצד להתגבר בנקודה זו של איזון התקציב ועליית המסים עם עליית הרווחים של כל

א. בתורה

היצרנים?

ד. הוראות:

כאשר אני אומר רזרבה, אינני מתכוון לאותו דבר שאליו מתכוון חבר-הכנסת מזור. לדעתי, בכלכלה מודרנית הפרובלימה אינה בכיסוי, באנגליה יטנו מטבע יציב, הוא אינו מכווץ, הוא לגמרי ללא כיסוי. זה אינו הכרחי. הכרחית רזרבה, רזרבה הכרחית בסביל סאניפולציות סונות. הפונקציה של יציבות הכסף היא פונקציה של כמות הכסף, אבל אינה פונקציה של כיסוי. זוהי הסקפה טעבר עליה כלח. להסקפה זו יש ערך פסיכולוגי, אבל להחזיק 100 מיליון דולר קפואים בבנק ועל-ידי כך לא להגדיל את פיתוח הארץ - אין זה כדאי. אולם בחוצה רזרבה ידועה בכדי לא לחיות מהיד אל הפה. הצעת חבר-הכנסת ריקנטי אפטרית רק בארץ פרימטיביית כיון. בארצות מתורבתות היא אינה אפטרית. השאלה היא: כיצד לשים סכר להגדלת המחזור. מפני זה איננו נוהגים בסיסת הדואלואציה, כי שני תנאים בחוצים לדואלואציה.

סלנו

ידידת ערך המטבע/גדולה יותר בחוץ-לארץ מאשר בארץ. הייתי כעת בכמה ארצות, והלירה הישראלית אינה רולר ו-30 אאאא סנט אלא לירה ו-80. זהו כח הקניה האמיתי של הלירה.

בעיית היבוא ללא תשלום. אני מוכרח להגיד

כי כל מה שנאמר ונכתב בעתונות מסביב לענין זה, זוהי יסגוגיה בלבד. יבוא-ללא-תשלום זה לא ענין שהיה קיים באיזו מדינה בעולם. זהו איזה דבר חדש לגמרי. אין דבר כזה בשום מקום בעולם. ואיך מאתנו אינו מתיימר שלמד בתורת הכלכלה כיצד לעשות יבוא ללא תשלום ואם לעשותו, ואיך אינו יודע מה זה. בענין זה היו לכלנו ספקות יציטוטים בלי כל קו ספוגתי אצל אנשים שאין להם שום סיכנות לטפלגה מסויימת. אצל כל אחד מאתנו היו כמה דעות שהתרוצצו בקרבנו בתקופות שונות ואינני מתבייש בזה. בדבר שאין לו תקדים בעולם אינני חייב להיות עקבי. אנו הלכנו בדרך של בסיון וסגנה. דרך אחרת איננה. היבוא ללא תשלום אינו טוב ואינו רע, הוא טעבר לטוב ולרע. אני מכיר אנשים בטר הופיין ובארס שלא נחטבים לשמאל הקיצוני ביותר, וסניהם התנגדו ליבוא ללא תשלום יותר מאשר מי קפלן ואנכיס. אינני יודע מדוע ענין זה של היבוא ללא תשלום צריך להיות ענין של הסקפות פוליטיות. ישנם אנשים שעושים טענין זה דגל. מה פה. ענין לעשות מהיבוא ללא תשלום דגל? אבל היות והיטוב במקצה הוא כמו ילד מפונק - הוא רוצה לטהר, אבל הוא אינו רוצה את הכרוך במטהו. כלומר: אנו רוצים את העליה אבל לא את היהודים. בתחילה אטרו לנו: אילו עשיתם יבוא-ללא-תשלום, היה לנו הכל, היתה לנו עליה בלתי-סוגבלת וכל מה שכווץ בזה. אנו עושים יבוא-ללא-תשלום - ערך המטבע יורד. ישנם אנשים שאינם מתביישים לומר זאת, כי כאן היה צורך לעשות סיטה זו באופן אחר. יש בזה בכל זאת חוסר ינות. ב"מעריב" הופיע מאמר של אחד החותם בעילום שם ובו הוא תוקף אותי שהגיבורי על ביסול שיסת היבוא ללא תשלום. אם כן, אני מודה שהיתה לנו יסיבה, שבה השתתפו ועדת השרים וכמה אנשים המבצעים; והיה לנו ויכוח שלא התנהל בקו ספוגתי, ולא הייתי מבין המתנגדים החריפים, אף-על-פי שאינני מתעלט מהקשיים ואני יודע כי למסלה ולאנשים המבאעים, המנסים לבצע פוליטיקה זו, אין להם כל ענין לא ספוגתי ולא אישי. סוגן שהיבוא ללא תשלום מביא לידידת ערך המטבע, כי אם הולכים מאה יהודים בבת-אחת לחפש דולרים וישנם מועטים שרוצים להעביר את הדולרים, הרי משלמים בקורס גבוה מאד. כנראה שהדולרים אינם מנבחים ברחובות. כל אחד אשר רואה שאינו יכול לקבל דולרים בנותן לירה וחצי, לירה ו-600 פרוטות בעד דולר. וכתוצאה מכך אנשים אינם רוצים להעביר את כספם, כי הם מביחים שמחר או מחרתיים יגיע הדולר ל-3 או 4 לירות זהו תהליך של היסול עצמי. זה מחסל את עצמנו. זה מכה את השקעות ההון בארץ. מי ירצה להשקיע בארץ מטורפת כזאת? יש לנו ידיעות-סחרך-לארץ כי זה יכה את מילווה העצמאות. זה מכה בקרדיט שלנו.

הנימוק הבלתי-כנוה בהחלט הוא, שהשיטה
נכסלה בגלל החסמים אחרים. נסינו שיטה זו של מאה אחוז על מוצר אחד, על
צמנטים ושם היתה הירידה הגדולה ביותר. כאשר שיטה זו היא לפי 50% ישנו
מעצור מסוים ובמקרה של מאה אחוז - אין כל מעצור. מהי הכנות והאמת
בדברים אלה? בתחילה התנגדו מצדדי השיטה לסעיף אחד - "צנורות מוסמכים".
עשינו זאת בלי צנורות מוסמכים. כעת הם אומרים, כי לא עשינו זאת
בצורה הנכונה. הם לא מתביישים להשיך זאת? כעת הם אומרים: "נפריד בין
הקונה ובין המוכר". יש בזה רעיון ידוע, אבל מה נשאר מהיבוא-ללא-תשלום?
לפי האטייה נמנה מוסד בחוץ-לארץ שיקנה את הדולרים בקורס מסוים, גניח
למדינת ישראל, אחר-כך את הדולרים ימסור למפקח על המטבע הזר. זוהי
בנייה ספקציה של הקורס, אין זה יבוא ללא תשלום, זה דבר אחר לגמרי. אני
אומר: יש בזה עלה תאנה שקוף. אם-כן, אל ידברו על יבוא-ללא-תשלום, ידברו
על קורס. עם כל זאת, אני בעד המשכת היבוא-ללא-תשלום עוד זמן מסוים.
איננו יכולים לעשות איזה דבר, להתחיל בנסיון ואחרי חדשים להיבהל
ולהפסיק. צריך לבסות לתקן. דעתי היא כי, אנו עשינו שגיאה אחת בזה
שחררנו את המצרכים מפקוח. בזמנו הייתי בעד פקוח על מצרכים אלה. אם
יחיה פקוח על המצרכים לא יוכלו להוריד את הקורס ללא גבול. זוהי דעתי
הפרטית.

מדוע לא לקבוע קורס מינימאלי?

ה. פריד:

אם נקבע קורס מינימאלי, גם אז לא נוכל
למנוע בעד ירידת הקורס ללא גבול, כי לא
נוכל לדעת מה נותנים כיד השניה, אבל קבענו גם קורס מינימאלי. עד היום
קבלנו על-ידי שיטה זו 6 מיליון דולר.

ד. הורוביץ:

ארבעה מיליון נכנסו בחדש האחרון ו-2,
בחדשים הקודמים.

סר המסחר והתעשייה. י. גרי:

היהודים המוכרים דולרים הם בעיקר יהודים
מעיראק ופרס.

ד. הורוביץ:

נדמה לי כי אם נוציא את ענין היבוא ללא
תשלום מהפולמוס המפלגתי, ומפולמוס הבולדות, יהיה זה בריא שביל המדינה.
עלינו להוציא ענין זה מהפולמוס הפוליטי. זה באמת אינו ענין פוליטי.
בשביל יהודי המוכר דולרים אין הבדל איזה מצרכים קונה האדם שלו סכך את
הדולרים. הוא מוכר את הדולרים וקובע את הקורס. מוכרים קורס ולא חמרים.

אין
איזו אטרקציה אפשר/לתת ל קניעים?

י. ספיר:

הדבר נמצא בכור-ההיתוך. ישנה מחשבה לתת
להם הלואה לזמן ארוך. לאנשים המסקיעים

ד. הורוביץ:

כאן אנו נותנים 50% בלירות ישראליות לתקופה של 15 שנה ברבית בטובה.
המסקיע מקבל את הכסף מאתנו, הוא אינו מביא כסף, הוא מביא ציוד וחמרי
בניין. בתקופה של אינפלציה מרויח הלווה ולא המלווה. עשינו כבר כמה
הסכמים כאלה ואנו מספקים את הכסף מתקציב הפתוח בתוך הלואה.

כעת אשוב לשאלה: מה אפשר לקמץ. איננו
יכולים לקמץ באמצעי ייצור, מכונות חקלאיות, מכונות לתעשייה וכו'. יבוא
זה הגיע בשנת 1949 ל-25% מכלל היבוא ובשנת 1950 ל-38%. איננו יכולים
לקמץ בחמרי גלם ובסזון.

הורדת רמת-החיים.

בכמה דברים אני מסכים לחבר-הכנסת אונא
במאה אחוז. פה אין זה ענין של הורדה. ישנה ירידה טבעית. ישנה ירידה

החיים, אין הורדת הכנסה, יש עודף של כסף, כי איננו יכולים לספק את
החייבים. אין זה ענין פוליטי. התהליך סוריד את רמת החיים. יש שאלה:
אם יש הכרח להחזיק כח הכנסה מלאכותית בין ברווחים ובין בטכר העבודה,
בשעה שכן כה אי אפשר לקנות מצרכים, כי זה גורם נוסף לאינפלאציה.
לדעת, מבחינה כלכלית טהורה - לא, אין טעם לרמת הכנסה מנופחת גם של
רווחים וגם של טכר עבודה כאשר אין אפשרות לקנות מצרכים, כי זה גורם
נוסף לאינפלאציה ואחת הסיבות לארדת המטבע. איננו רוצה להכנס לפולמוס
הפוליטי המספוגתי בענין זה. מבחינה כלכלית טהורה, לא צריכה להיות
הורדת רמת החיים אלא הורדת ההכנסות.

ז. ספיר:

האם מבחינה טקצועית - נעזוב את הצד הפוליטי -
אפשר לבצע את הפחתת ה הכנסות?

ד. הרבניץ:

זה יצור התנגדות נמרצת של כל הטכנות בעם.

א. רחמי:

אני שאלתי באיזה אופן אפשר להגיע לידי
כך שהכנסה הלאומית לא תתרכז בסטור היצרני,
וכאשר אני אומר "סטור יצרני" איננו מתכוון להסתדרות או לא הסתדרות,
אני מתכוון לכל מי שיש בידינו אמצעי ייצור ואשר הופך להיות מקבל רווחים
גדולים.

ד. הרבניץ:

לזה יטבן כמה וכמה דרכים. ישנה דרך מונטורית,
והסברתי את כל הקסיים הכרוכים בה. כלומר:
דפורסה של המטבע. הסברתי מדוע זה קשה ומדוע זה בלתי אפשרי. ישנה דרך שניה
סאינה כלכלית, אלא פוליטית - להכרח את כל הרווחים מהפועלים ועד נותני
העבודה שלטפלים להורדת הכנסותיהם. אבל כפי שאמרתי, שאלה זו חורגת מסגרת
שאלה כלכלית, זוהי שאלה פוליטית. ישנה דרך שליטית - פיקוח על המחירים.
וישנה דרך רביעית - מס ההכנסה. הדרך של פיקוח על המחירים היא דרך טובה
מאד, אבל היא מתחילה להקב בחורים כאשר ההפוסים גדולים יותר מדי. דרך
מס ההכנסה היא דרך טובה מאד, אבל לסם כך נחוצים מוסר מטים ומסורת מטים,
סקיימים באנגליה.

איננו יבכל לענות עתה על כל השאלות. אני
מוכן לבוא לישיבה הבאה ולענות על יחד השאלות. על כל פנים, עתה אענה
עוד על שאלה אחת.

מדיניות הטלאי.

הטבנו מחברות הנפט שהן מחזיקות &&&
על חסכונו מלאי לטלטה חדשים. עטינו כמה דברים בעצמנו, אבל אפשריותנו
מוגבלות. מתוך כך נבעה מנסחנו לקבל אשואי עד כמה שאפשר לזמן ארוך יותר.
עם כל הליקויים שישנם באשראי, כי אנו כוונים למקורות אספקי שלא תמיד
הם הזולים ביותר. בענין זה נעשו דברים גדולים. עם התצרוכת וולה על ידי
הגדלת היטוב זה לא הבוא למפנה טקולטורי, אלא יצר אפשרות של מלאי
על-ידי הסילווה הצרפתי, הטוייצרל בהפקטיות "סילווה סטובב". על-ידי כך
שאנו מקבלים אשראי-סטובב אפשר לייצר נפה אשראי גדול מאד. אי-אפשר מצד
אחד לסתוח ביקורת ולהגיד, כי בראש ובראשונה יש לדאוג למלאי ופוליטיקה
של מלאי קודמת לכל - וזה נכון. אבל יחד עם זה אי-אפשר להגיד "אתם
נכנסים בחתחיכויות כל פן כבודות". אם אוטורים "אלף" - צריך להגיד גם את
הנ"ל. לא לסדנו עדיין ליצור דולרים.

ז. לביא:

אפשר להגביר את הייצור!

ד. הרבניץ:

לסם ייצור חיסה יש צורך בדולרים. חצי-
טרקטור אינו יכול לייצר חיסה אלא רק טרקטור
שלם. אנו צריכים דולרים בסביל טרקטור שלם. אנו צמצמנו את היבוא, ו-38%
מהיבוא היו אמצעי ייצור. אנו עטינו זאת גם מסיבה אחרת, כי הכסף שקבלנו
היה באמצעי ייצור, אבל גם התנאים האנטיקטיביים הכריחו אותנו ללכת בדרך
זו. אי-אפשר להגדיל את הייצור בלי אמצעי ייצור. בתעטיה בלבד תצרוכת
זרם החטמל גדלה בארץ בסנה אחת ב-51%. הראו לי עוד ארץ אחת בעולם! זה טראה
על גידול בתעטיה.

ועתה סאלה אחרונה שאענה עליה היום, ועל
 פתח אענה בישיבה הבאה. שמענו רבות על המנגנון. דיברתי על כך בפעם
 הקודמת, ועתה אוסיף כמה מלים. לא אמרתי מעולם שהמנגנון משוכלל וטוב,
 ואינני חושב שאיש יכול להגיד זאת. המנגנון שלנו צעיר, חדש. לפניו
 תפקידים שלא היו בשום מקום בעולם, בפני שום מדינה. מחוץ לזה, אין
 לנו רזרבוואר של אנשים למנגנון. המנגנון הסמלכתי אצלנו מצומצם, כל איש
 שני בישוב עד 25.5.48. לאחר תאריך זה באו אנשים וביניהם מועטים היודעים
 את הספה, היודעים את העניינים, התנאים וכו'. הרזרבה שלנו מסנה. אצלנו
 הרזרבה קטנה גם מבין הישוב הוותיק, מבין אלה שבאו בשנת 45-1944. לא היתה
 להם הזדמנות ללמוד ולהשתלם. נימוק נוסף הוא, שאין כל משיכה כספית
 ללכת למנגנון הממשלתי. אנשים בעלי מקצוע לא זו בלבד שאינם באים, אלא
 הם עוזבים אותנו. גם זה גורם. גורם שלישי הוא, שבמנגנון הממשלתי
 האנשים אינם יכולים להשתמש מתשלום מס הכנסה. גורם רביעי - זוהר
 המנגנון הממשלתי שהיה קיים בשנת 1948/49 פג טעמו. והיום להביא קרבן
 כספי גדול, לשלם מס הכנסה במלואו ונוסף לזה להיות מושמץ - דבר שאינו
 מקובל בשום מדינה הוגנת, ששם אין תוקפים את הפקידים הצבוריים, פה
 תוקפים אותם. לא היה איכפת לי אילו היו תוקפים אותי, אבל איכפת
 לפקיד סדרגה ב', ג' שעושים אותו לסמל של אויב העם - זה אינו מושך.

אם תקחו את כל הגורמים הללו - תפקידים
 בלתי אפשריים, בעיות ללא תקדים בחיי מדינה שקיימת שלט שנים, קשיים
 עצומים, חוסר רזרבה לגיוס המנגנון, מס הכנסה כבד, שכר נמוך, השמצה
 כללית - מדוע?

ברור שיטנם קשיים, ברור שהמנגנון הזה גם
 באופן אובייקטיבי, גם לרגלי התנאים השוררים בו, איש אינו יכול לעמוד
 בפני המשימה העצומה, הכבדה ללא כל תקדים בתולדות העולם. בזה אני גומר
 את פרק השאלות הזה. אני עומד תמיד לרשות הוועדה, ואהיה מוכן לענות
 על יתר השאלות בישיבה הבאה.

הישיבה הבאה תתקיים מחר בשעה 10.30,
 על סדר-היום - מסקנות ועדת-המסנה לחקר

היו"ר ס. בדר:

סקורות השוק השחור.

הישיבה בועלה בשעה 13.15.